

LUND UNIVERSITY

Facket - varför det?

Kjellberg, Anders

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kjellberg, A. (2012). Facket - varför det? Trapets Media.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Lärarnas position på arbetsmarknaden har förändrats.

Nu möter nyblivna lärare privata arbetsgivare och ett löneavtal som ställer höga krav på lokal förhandling.

– Det enda sättet att driva frågor på arbetsplatsen är att vara medlem, säger professor Anders Kjellberg.

FACKET varför det?

ANDERS KJELLBERG ÄR professor i sociologi vid Lunds universitet och har länge forskat kring arbetsliv, arbetsmarknad och facklig organisationsgrad. Han ser ett mer uppsplittrat läge på arbetsmarknaden för lärare.

– Fram till friskolereformen hade lärarfacken i stort sett samma motpart. Nya skolor med andra arbetsgivare än kommunala kan vara mer eller mindre positiva till att de anställda är med i facket. Om privata skolor inte är med i arbetsgivarorganisationer och lärarna inte är med i facket finns risk för sämre arbetsvillkor och löner i dessa skolor, säger han.

Minskad facklig anslutning kan i förlängningen leda till att färre arbetstagare får kollektivavtal.

– I den svenska modellen är det viktigt att reglera löner och arbetslivsfrågor genom kollektivavtal och inte lagstiftning. Om några står utanför kollektivavtalen kan det bli krav på att lagstifta mer för att organisera arbetsmarknaden. Det kan bli krav på i lag reglerade minimilöner, som finns i Storbritannien och Frankrike.

DET SENASTE LÄRARAVTALET, HÖK 12, ökar behovet av en stark facklig organisation lokalt och ute på arbetsplatserna, påpekar Anders Kjellberg.

– Lönebildningen för lärare har blivit mer decentraliserad än tidigare. Avtalet gav noll procent på central nivå de två sista åren. Då hänger utfallet helt och hållet på inställningen hos varje kommun och på den privata sidan hos varje enskild skola, om liknande avtal införs där. Det är därför viktigt med ett aktivt och pådrivande fack på lokal nivå. Dessutom hör många frågor hemma här, till exempel om arbetsmiljön.

Internationellt sett har Sverige världsrekord i facklig anslutning, tillsammans med Danmark och Finland. I alla tre länderna är sju av tio anställda med i facket. Och det fackliga medlemstappet som ägde rum i Sverige 2007 och 2008, sedan avgifterna till a-kassorna höjts kraftigt, berörde inte lärarfacken lika mycket som andra fackförbund, enligt Anders Kjellberg.

– För kommunalt anställda tjänstemän, där lärare är en stor grupp, var nedgången fyra procentenheter på två år. Det är mindre än genomsnittet för löntagare, som var sex procentenheter. Lärarfacken tillhör dem som har lägst a-kasseavgift.

Varför ska man vara med i facket, tycker du?

– Fackets uppgift är att tillvarata medlemmarnas intressen kring löner, arbetsvillkor och arbetsmiljö och att företräda medlemmarna gentemot staten, till exempel vad gäller reglerna för arbetslöshetsunderstöd och sjuklöner. Facket ska se till att det blir så hyggliga villkor som möjligt. Vid stora förändringar, som uppsägningar, är det enligt MBL och LAS facket och inte individen som förhandlar. Dessutom, som medlem i facket kan man bli invald som facklig företrädare med möjlighet att påverka mer direkt på bland annat lokal nivå, säger Anders Kjellberg.

KOLLEKTIVAVTAL: Ett skriftligt avtal mellan facket och arbetsgivaren eller arbetsgivarorganisation som reglerar löner och anställningsvillkor.

MBL = Lag om medbestämmande i arbetslivet. Anger rätten för de fackliga organisationerna att få insyn och medinflytande i hur arbetsgivare driver sin verksamhet. Att arbetsgivaren har kollektivavtal är en förutsättning för att inflytandereglerna i MBL ska gälla.

LAS = Lagen om anställningsskydd. Reglerar bland annat uppsägnings-tider, tidsbegränsade anställningar och vilka typer av uppsägningar som är giltiga. Lagen kan kompletteras genom kollektivavtal.

1989 demonstrerar 350 lärare mot arbetstidsreglering och kommunalisering. Plakatet »Stoppa upp Stare« syftar på Statens Avtalsverks förhandlingschef Peter Stare.

vi frågar

VARFÖR SKA MAN VARA MED I FACKET?

MATHILDA HAMRESAND

Förtroendevald i Lärarförbundet, gymnasie-lärare i svenska och mediekommunikation:

– Jag är fackligt förtroendevald på avdelningen Privata teamet och jobbar själv på en friskola. De flesta friskolor har kollektivavtal, men inte alla. Det är en fördel att alla arbetsgivare har kollektivavtal, där det regleras exempelvis vad gäller tjänstepension och rätt till semester. Facket kan informera om vad som gäller kring MBL och arbetsmiljö. Det är en viktig trygghet, och särskilt när man är ny lärare ska man passa på att ta stöd av facket i sin yrkesutveckling. Man kan alltid ringa eller mejla sina frågor till oss. Just nu får vi många frågor kring introduktionsår och mentorskap. Som medlem är det en fördel att vara delaktig i den samverkan som råder mellan arbetsgivare, arbetstagare och fackförbunden. Där kan man vara med och påverka och får därmed en annan insyn i yrket. För det är viktigt att trivas på sin skola. Lärarjobbet är ju det roligaste arbete som finns!

PETER MILTON

Lokalombud för Lärarnas Riksförbund, ämneslärare i religion, historia och filosofi:

– När man är nyanställd möter man en komplex arbetssituation med många nya begrepp. Då kan man fråga lokalombudet, som finns på nästan alla arbetsplatser. Med fackets hjälp får man reda på vilka rättigheter och skyldigheter man har som lärare och hur lönenivån ser ut, bland annat. På kommunala skolor är lönen offentlig, men det är den inte på friskolor. Med fackets hjälp kan man också vara med och påverka sina arbetsvillkor så att man hinner med det man har betalt för under arbetstiden. Och viktigast, om något skulle hända på arbetsplatsen och man hamnar i en situation där man behöver juridisk hjälp, då får man det. Vi har en bra samverkan mellan fack och arbetsgivare på nästan alla skolor, och vi arbetar för så bra arbetsvillkor som möjligt. Om ingen ropar stopp för mer undervisningstid är risken stor att vi får det, och då drabbas både elever och lärare på ett negativt sätt. Det fackliga medlemskapet ger insyn i verksamheten, speciellt i fristående skolor där inte offentlighetsprincipen gäller.

din

KARRIÄR

LÄRARE

JOHAN KANT, REKTOR:

»LÄRARYRKET ÄR ETT
FRAMTIDSYRKE«

➡ Så fixar du **drömjobbet**

24 SIDOR

**JOBB
SPECIAL**